

РАДНА ВЕРЗИЈА ЗАКОНА О ШТРАЈКУ И ПРИМЕДБЕ САМОСТАЛНОГ СИНДИКАТА ХЕМИЈЕ И НЕМЕТАЛА СРБИЈЕ

ЗАКОН О ШТРАЈКУ (радна верзија, 26.11.2010.)

І. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1. Предмет

Члан 1.

Овим законом уређује се право запослених на штрајк, услови и начин организовања штрајка, штрајк у делатностима од општег интереса, права и обавезе запослених и послодаваца за време штрајка.

Алтернатива: на крају реченице се брише тачка и додају речи: «и искључења запослених са рада.»

2. Основни појмови

Члан 2.

Штрајк, у смислу овог закона, јесте прекид рада запослених ради остваривања и заштите њихових економских и социјалних интереса и права из радног односа и по основу рада.

Алтернатива: додаје се став 2. који гласи:

Искључење запослених са рада (*локаут*), у смислу овог закона, јесте привремено ускраћивање запосленима који не учествују у штрајку обављања послова од стране послодавца ради заштите његових економских интереса и права, у току штрајка.

3. Основна начела

3.1. Начело добровољности

Члан 3.

Запослени слободно одлучују о учешћу у штрајку, осим ако законом није друкчије одређено.

Запослени не сме бити спречен, нити изложен претњи или принуди да учествује у штрајку.

3.2. Начело мирног решавања спора и сарадње у обезбеђивању минимума процеса рада

Члан 4.

Стране у спору су дужне да од дана најаве штрајка и за време штрајка покушају споразумно да реше настали спор, као и да сарађују ради обезбеђивања минимума процеса рада, у складу са законом, општим интересом и социјално-економским интересима страна у спору.

3.3. Начело заштите здравља и безбедности становништва

Члан 5.

Штрајк се организује на начин којим се обезбеђује лична безбедност и здравље становништва.

4. Забрана штрајка

Члан 6.

Штрајк није дозвољен професионалним припадници Војске Србије, припадницима Безбедносно-информативне агенције, државним службеницима на положају, у здравственим установама које пружају хитну медицинску помоћ, у контроли летења и у другим случајевима утврђеним законом.

II. ВРСТЕ ШТРАЈКА

Члан 7.

Врсте штрајка, у смислу овог закона, су:

- 1) генерални штрајк који се организује за територију Републике Србије;
- 2) грански штрајк који се организује у одређеној грани, групи, подгрупи или делатности на територији Републике Србије;
- 3) штрајк за територију јединице територијалне аутономије или локалне самоуправе;
- 4) штрајк код послодавца.

Штрајк упозорења може се организовати на свим нивоима предвиђеним ставом 1. овог члана у трајању од најдуже један сат.

Штрајк солидарности (подршке) је штрајк који се организује ради подршке у случају штрајка код истог послодавца, у истој грани, групи подгрупи или делатности или на територији исте јединице територијалне аутономије или локалне самоуправе, у трајању од најдуже један дан.

III. ОРГАНИЗОВАЊЕ ШТРАЈКА

1. Одлука о ступању у штрајк

Члан 8.

Одлуку о ступању у штрајк код послодавца доноси надлежни орган синдиката или већина запослених (у даљем тексту: организатор штрајка).

Већином запослених из става 1. овог члана, сматра се већина од укупног броја запослених код послодавца или у делу у коме се штрајк организује.

Део послодавца из става 2. овог члана, утврђује се општим актом послодавца.

Члан 9.

Одлука о ступању у штрајк садржи: врсту штрајка, захтеве учесника у штрајку, време почетка штрајка, место и начин спровођења штрајка и састав штрајкачког одбора.

2. Најава штрајка

Члан 10.

Одлуку о ступању запослених у штрајк, организатор штрајка доставља послодавцу, односно удружењу послодаваца, најкасније пет дана пре дана одређеног за почетак штрајка.

Одлуку о ступању у штрајк у делатностима од општег интереса организатор штрајка доставља послодавцу, односно удружењу послодаваца и оснивачу, најкасније 15 дана пре дана одређеног за почетак штрајка.

Одлуку о ступању у штрајк упозорења, организатор штрајка доставља послодавцу, односно удружењу послодаваца или оснивачу, најкасније 48 часова пре часа одређеног за почетак штрајка упозорења.

Одлуку о ступању у штрајк солидарности (подршке) организатор штрајка доставља послодавцу код кога се штрајк организује, односно удружењу послодаваца и оснивачу, најраније по истеку рока од два дана од ступања у штрајк.

Одлука о ступању у генерални штрајк доставља се надлежном органу удружења послодаваца, односно Влади најкасније 10 дана (алтернатива: 15 дана¹) пре дана одређеног за почетак штрајка.

3. Место и начин спровођења штрајка

Члан 11.

Штрајк може да се организује на радном месту, мирним окупљањем запослених у просторијама, односно у кругу пословног простора послодавца.

Штрајк може да се организује и недоласком запослених на рад.

4. Штрајкачке страже (алтернатива: штрајкачке линије)

Члан 12.

Одлуком организатора штрајка могу да се образују штрајкачке страже на местима пред улазом у пословне просторије послодавца у

¹ Ради усаглашавања са ставом 2. овог члана

циљу обавештења запослених и јавности о спору који је настао и о захтевима организатора штрајка.

Штрајкачка стража не може да примењује претњу или принуду, поставља физичке препреке прилазу послу запосленима који не учествују у штрајку, нити да на други начин спречава запослене који не учествују у штрајку да раде или послодавца у обављању делатности.

5. Мирно решавање спора

Члан 13.

Организатор штрајка и послодавац, односно преговарачко тело које он одреди дужни су да, од дана најаве штрајка и за време штрајка, покушају да споразумно реше настали спор или да покрену поступак за мирно решавање спора, у складу са законом.

Послодавац, односно удружење послодавца или оснивач, дужни су да у року од 48 часова од најаве штрајка позову организатора штрајка писаним путем ради покушаја споразумног решавања спора у доброј вери и покретања поступка мирног решавања спора.

IV. ШТРАЈК У ДЕЛАТНОСТИМА ОД ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА И ДЕЛАТНОСТИМА СА ПОСЕБНИМ ТЕХНОЛОШКИМ ЗАХТЕВИМА

1. Делатности од општег интереса

Члан 14.

Делатности од општег интереса, у смислу овог закона, јесу делатности чији би прекид рада могао да угрози живот, личну безбедност или здравље становништва или дела становништва.

Делатност из става 1. овог члана, јесте делатност коју обавља послодавац у области: производње, преноса и дистрибуције електричне енергије; истраживања, експлоатације, производње, прераде, транспорта, промета и дистрибуције нафте, угља, руда и гаса; производње, дистрибуције и снабдевања водом; железничког, поштанског и ваздушног саобраћаја; телекомуникација; јавног радиодифузног сервиса²; комуналних делатности; здравствене и ветеринарске заштите; образовања и друштвене бриге о деци и социјалне заштите.

² Према Закону о радиодифузији (чл. 76-80) носиоци јавног радиодифузног сервиса у Републици Србији су републичка и покрајинске радиодифузне установе; оне обављају делатност производње и емитовања радио и телевизијског програма и имају посебне обавезе у остваривању општег интереса у области јавног радиодифузног сервиса, утврђене овим законом.

Делатност из става 1. овог члана, јесте и делатност државних органа и органа локалне самоуправе и територијалне аутономије, делатност од посебног значаја за одбрану и безбедност Републике Србије које утврди Влада и послови неопходни за извршавање међународних обавеза Републике Србије.

У делатност из става 1. овог члана спада и производња основних прехранбених производа када штрајк због трајања и опсега угрожава живот, личну безбедност или здравље становништва или дела становништва.

2. Делатности са посебним технолошким захтевима

Члан 15.

Делатност са посебним технолошким захтевима јесте хемијска индустрија, индустрија челика, црна и обојена металургија, као и друга делатност у складу са законом и другим прописом у којој би прекид технолошког процеса рада изазвао ненадокнадиву штету.

3. Обавеза мирног решавања спора

Члан 16.

Одлука о ступању у штрајк у делатностима из чл. 14. и 15. овог закона доставља се и Републичкој агенцији за мирно решавање спорова ради учешћа у поступку мирног решавања радног спора у складу са законом, чиме се сматра да је поступак мирног решања радног спора покренут.

Ако се у року од 15 дана од дана достављања одлуке не постигне споразум, запослени могу да ступе у штрајк.

Ступањем у штрајк након истека рока из става 2. овог члана не обуставља се поступак мирног решавања спора у складу са ставом 1. овог члана.

4. Минимум процеса рада

Члан 17.

У делатностима из члана 14. и 15. овог закона, штрајк може да почне ако се обезбеди минимум процеса рада који обезбеђује живот, личну безбедност или здравље становништва или дела становништва.

Минимум процеса рада, у смислу става 1. овог члана, утврђује се законом, уз прибављено мишљење Социјално-економског савета основаног за територију Републике Србије или посебним колективним уговором у складу са законом.

Уколико минимум процеса рада из става 1. овог члана није утврђен законом, утврђује се посебним колективним уговором у складу са законом.

Члан 18.

Уколико минимум процеса рада није утврђен на начин из члана 17. ст. 2. и 3. овог члана, утврђује се одлуком арбитраже.

У случају из става 1. овог члана, учесници у утврђивању минимума процеса рада (у даљем тексту: учесници) дужне су да поднесу захтев Републичкој агенцији за мирно решавање радних спорова (у даљем тексту: Агенција) ради образовања арбитраже.

Арбитража се састоји од три арбитра од којих по једног одређују учеснике, а трећег одређују споразумно.

Арбитри се одређују из именика који води Агенција или из реда стручњака на предлог одговарајућих стручних удружења и институција.

Ако учесници не поднесу захтев из става 1. овог члана или се не споразумеју о арбитрама, директор Агенције по службеној дужности одређује арбитра у року од три дана.

Арбитража је дужна да донесе одлуку о минимуму процеса рада у року од 30 дана (алтернатива: 15 дана) од дана именовања арбитра.

Одлука арбитраже обавезује све послодавце у одређеној грани, групи, подгрупи или делатности.

Начин рада и одлучивања арбитраже ближе се уређује актом министра надлежног за послове рада.

Члан 19.

Послодавац одређује запослене који су дужни да раде за време штрајка ради обезбеђења минимума процеса рада у смислу чл. 17. и 18. овог закона, по прибављеном мишљењу организатора штрајка, најкасније пет дана (алтернатива: три дана³) пре почетка штрајка.

Послодавац не може да одреди представнике организатора штрајка да раде у смислу овог члана, без сагласности организатора штрајка, осим ако нема других запослених који би обављали те послове.

5. Обезбеђивање минимума процеса рада од стране државног органа

Члан 20.

Надлежни државни орган за одређену област или делатност, предузима одговарајуће мере у складу са законом, у случајевима када није обезбеђен минимум процеса рада.

V. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ЗАПОСЛЕНИХ

1. Права запослених

Члан 21.

Организовање штрајка, односно учешће у штрајку који је у складу са законом, не представља повреду радне обавезе или

³ С обзиром да је и рок за најаву штрајка из члана 10. став 1. такође пет дана пре почетка штрајка

непоштовање радне дисциплине, нити може да буде основ за утврђивање материјалне или друге одговорности.

Запослени који учествује у штрајку остварује права из радног односа, осим права на зараду (алтернатива: и накнаду зараде⁴), а права из социјалног осигурања остварује у складу са прописима о социјалном осигурању.

Алтернатива 1: Изузетно од става 2. овог члана, ако се штрајк организује због не исплаћивања зараде у периоду дужем од три месеца, послодавац који је *солвентан*, дужан је да запосленом за време штрајка исплати зараду (алтернатива: и накнаду зараде) у складу са законом и општим актом.

Алтернатива 2: Споразумом о престанку штрајка може се утврдити исплата зараде (алтернатива: и накнаде зараде) за време штрајка.

2. Обавезе учесника у штрајку

Члан 22.

Организатор штрајка и запослени који учествују у штрајку дужни су да штрајк организују и воде на начин којим се не угрожава безбедност лица, имовине и здравље људи, онемогућава наношење штете на средствима рада и опреме и наставак рада по окончању штрајка.

Организатор штрајка и запослени који учествују у штрајку не могу да спречавају послодавца да обавља делатност, нити да спречавају запослене који не учествују у штрајку да раде.

Запослени који не долазе на рад, за време штрајка не могу обављати професионалну активност код другог послодавца.

Члан 23.

Запосленом не може престати радни однос због учешћа у штрајку, осим:

- 1) ако запослени који је одређен да ради због обезбеђивања минимума процеса рада у складу са чланом 19. овог закона, одбије да ради;
- 2) ако организује или учествује у штрајку супротно члану 22. овог закона;
- 3) ако учествује у незаконитом штрајку, у складу са чланом 38. овог закона.

Послодавац не може да откаже уговор о раду у случају из става 1. тачка 3) овог члана пре доношења правноснажне одлуке суда.

Запосленима из члана 6. овог закона који организују штрајк, послодавац отказује уговор о раду, односно раскида радни однос.

VI. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ПОСЛОДАВЦА

1. Обавезе послодавца

Члан 24.

⁴ нпр. за време годишњег одмора, плаћеног одсуства

У току штрајка организованог под условима утврђеним овим законом послодавац не може да запосли, радно ангажује или на други начин замени учеснике у штрајку, осим ако није обезбеђен минимум процеса рада у складу са овим законом или ако је одлуком суда утврђена незаконитост штрајка.

Послодавац не сме да спречи запослене да организују и учествују у штрајку нити да употребљава мере принуде или претње ради окончања штрајка, као ни да по основу неучествовања у штрајку предвиди повољнију зараду или друге повољније услове рада за запослене који не учествују у штрајку.

Алтернатива: додаје се поглавље 2. које гласи:

2. Искључење запослених са рада

Члан 25.

Надлежни орган код послодавца може, ако је штрајк започео, да донесе одлуку о делимичном искључењу запослених са рада.

Искључење запослених са рада, смислу става 1. овог члана односи се на запослене који не учествују у штрајку и може да траје најдуже до престанка штрајка.

Број запослених који су искључени са рада не може бити већи од половине од укупног броја запослених који учествују у штрајку.

Одлука из става 1. овог члана не може да се донесе пре истека рока од 3 дана од дана почетка штрајка.

Одлука из става 1. овог члана доставља се организатору штрајка најкасније 24 часа пре часа одређеног за почетак искључења запослених са рада.

Искључење запослених са рада не може да се организује у делатностима од општег интереса у смислу овог закона, као ни на нивоу Републике Србије.

Члан 26.

За време искључења запослених са рада, у смислу члана 25. овог закона, запослени остварује права из радног односа као и права из социјалног осигурања, осим права на зараду.

Запослени има право на накнаду штете у висини накнаде зараде коју би остварио да је радио, ако је послодавац донео одлуку о искључењу запослених са рада супротно одредбама овог закона.

Члан 27.

Послодавац је дужан да омогући повратак на рад запосленима по престанку искључења запослених са рада.

VII. ПРЕСТАНАК ШТРАЈКА

Члан 28.

Штрајк престаје испуњењем захтева организатора штрајка, споразумом страна у спору или одлуком организатора штрајка.

За сваки нови захтев организатор штрајка дужан је да донесе нову одлуку о ступању у штрајк.

VIII. НАДЗОР

Члан 29.

Надзор над применом овог закона врши инспекција рада.

Члан 30.

У вршењу инспекцијског надзора инспектор рада је овлашћен да:

1) врши увид у опште и појединачне акте, евиденције и другу документацију ради утврђивања чињеница и околности од интереса за вршење инспекцијског надзора;

2) саслушава и узима изјаве од послодавца, одговорног лица, штрајкачког одбора, представника синдиката, запослених и других лица;

3) налаже предузимање превентивних и других мера за које је овлашћен у складу са законом ради спречавања повреда закона.

Члан 31.

Послодавац, одговорно лице, штрајкачки одбор, представник синдиката и запослени дужни су да инспектору рада омогуће вршење надзора, увид у документацију и несметан рад и да му обезбеде податке и документацију потребну за вршење инспекцијског надзора.

Члан 32.

О извршеном инспекцијском надзору и предузетим радњама, инспектор рада саставља записник, који садржи налаз и мишљење и по потреби наложене мере.

Записник се доставља послодавцу и организатору штрајка.

Члан 33.

Ако инспектор рада, на захтев страна у спору или по службеној дужности, утврди да је актом или радњом послодавца, штрајкачког одбора, организатора штрајка, односно синдиката или запосленог повређен закон, овлашћен је да:

1) решењем наложи извршење мера и радњи ради отклањања утврђених неправилности или недостатака и утврди рок за њихово извршење;

2) укаже и упозори на незаконитост, односно несагласност општих и појединачних аката са овим законом;

3) решењем одложи извршење одлуке послодавца о престанку радног односа, ако утврди да је коначном одлуком очигледно повређено право запосленог, до доношења правоснажне одлуке суда.

Решење из става 1. овог члана доставља се надлежном државном органу за одређену област или делатност, послодавцу, штрајкачком одбору, односно синдикату и запосленом.

Члан 34.

Инспектор рада је дужан да мере и радње из члана 33. овог закона наложи усменим решењем, кад оцени да се на тај начин отклања непосредна опасност по живот и здравље људи и имовину веће вредности и кад је то у општем интересу и да то констатује у записнику.

Ако инспектор рада донесе усмено решење у складу са ставом 1. овог члана, дужан је да у року од 6 часова од часа доношења усменог решења донесе и писмено решење.

Члан 35.

Против решења из члана 33. и 34. став 2. овог закона може да се поднесе жалба у року од 8 дана пријема решења.

Жалба из става 1. овог члана не одлаже извршење решења.

Члан 36.

Послодавац, надлежни државни орган за одређену област или делатност, штрајкачки одбор, синдикат и запослени дужни су да, најкасније у року од 24 часа од дана достављања решења обавесте инспектора рада о извршењу решења.

Члан 37.

Инспектор рада подноси захтев за покретање прекршајног поступка ако нађе да је послодавац, организатор штрајка или одговорно лице послодавца, односно организатора штрајка, повредом закона или других прописа извршио прекршај.

IX. СУДСКА ОДЛУКА О НЕЗАКОНИТОСТИ ШТРАЈКА

Члан 38.

Послодавац, удружење послодавца, инспектор рада или јавни тужилац ако постоји јавни интерес, може да покрене поступак за утврђивање незаконитости штрајка пред надлежним судом (у даљем тексту: суд), ако сматра да штрајк није организован, односно да се не води у складу са овим законом.

Истовремено са подношењем захтева подносилац је обавезан да о поднетом захтеву обавести организатора штрајка.

О захтеву одлучује виши суд у већу од тројице судија у нејавној седници.

Ако се захтев односи на незаконитост штрајка који се организује или води на територији више судова, за суђење је месно надлежан свки од тих судова.

Виши суд је обавезан да о захтеву одлучи у року од три дана.

Члан 39.

Против одлуке вишег суда дозвољена је жалба непосредно Апелационом суду у року од три дана од дана достављања првостепене одлуке.

Жалба се не доставља противној странци на одговор.

Апелациони суд је обавезан да о поднетој жалби одлучи у року од три дана.

Х. ЕВИДЕНЦИЈА О ШТРАЈКУ (АЛТЕРНАТИВА: И ИСКЉУЧЕЊУ ЗАПОСЛЕНИХ СА РАДА)

Члан 40.

Агенција води евиденцију о: врсти штрајка и грани, групи, подгрупи или делатности у којој се штрајк организује; броју организованих штрајкова; броју учесника у штрајку; захтевима учесника у штрајку; времену трајања штрајка; месту одржавања и начину престанка штрајка.

Организатор штрајка дужан је да Агенцији достави податке из става 1. овог члана у року од два дана од дана престанка штрајка, осим у случају штрајка у делатностима из чл. 14. и 15. овог закона.

У случају штрајка у делатностима из чл. 14. и 15. овог закона, Агенција води евиденцију из става 1. овог члана на основу података прибављених у поступку мирног решавања радног спора у складу са чланом 16. овог закона.

Алтернатива: додаје се нови члан који гласи:

Члан 41.

Агенција води евиденцију о: грани, групи, подгрупи или делатности у којој се искључење са рада организује; броју организованих искључења запослених са рада, броју запослених који су обухваћени искључењем, времену трајања и начину престанка искључења запослених рада.

Послодавац је дужан да Агенцији достави одлуку о искључењу запослених са рада у року од два дана од дана престанка искључења са рада.

ХІ. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 42.

Новчаном казном од _____ до _____ динара казниће се за прекршај послодавац са својством правног лица:

- 1) ако се не одазове позиву ради мирног решавања спора (члан 16.);

2) ако у току штрајка организованог под условима утврђеним овим законом запосли, радно ангажује или на други начин замени учеснике у штрајку, осим ако овим законом није друкчије предвиђено (члан 24 . став 1);

3) ако спречава запослене да учествују у штрајку или употреби мере принуде или претње ради окончања штрајка или ако предвиди повољнију зараду или друге повољније услове рада за запослене који не учествују у штрајку (члан 24 . став 2).

Алтернатива: додају се нове тачке која гласе:

4) ако донесе одлуку о искључењу запослених са рада ако штрајк није започео (члан 25.);

5) ако не достави податке ради вођења евиденције о искључењу запослених са рада (члан 41.).

Новчаном казном од _____ до _____ динара за прекршај из става 1. овог члана казниће се предузетник.

Новчаном казном од _____ до _____ динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у правном лицу.

Члан 42.

Новчаном казном од _____ до _____ динара казниће се за прекршај организатор штрајка:

1) ако се не одазове позиву ради мирног решавања спора (члан 16.);

2) ако спречава послодавца да обавља делатност или запослене који не учествују у штрајку да раде (члан 22.).

Алтернатива: додаје се нова тачка која гласи:

3) ако не достави податке ради вођења евиденције о штрајку (члан 40. став 2).

Новчаном казном од _____ до _____ динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице организатора штрајка.

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 43.

Минимум процеса рада у складу са чл. 17. овог закона утврђује се у року од шест месеци од ступања на снагу овог закона.

До утврђивања минимума процеса рада у складу са ставом 1. овог члана, примењују се прописи који су били на снази на дан ступања на снагу овог закона.

Члан 44.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о штрајку ("Службени лист СРЈ", број 29/96) и члан _____. Закона о изменама савезних закона којима су одређене новчане казне за привредне преступе и прекршаје ("Службени лист СРЈ", _____).

Члан 45.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".